Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
DOMNUL JEAN RICHARD DE LA TOUR
prezentate la 28 aprilie 2022 [1]

Cauza C-677/20

Industriegewerkschaft Metall (IG Metall),
ver.di – Vereinte Dienstleistungsgewerkschaft
împotriva
SAP SE,
SE-Betriebsrat der SAP SE,
cu participarea
Konzernbetriebsrat der SAP SE,
Deutscher Bankangestellten-Verband eV,
Christliche Gewerkschaft Metall (CGM),
Verband angestellter Akademiker und leitender Angestellter der chemischen Industrie eV

[cerere de decizie preliminară formulată de Bundesarbeitsgericht (Curtea Federală pentru Litigii de Muncă, Germania)]

„Trimitere preliminară – Politica socială – Societate europeană constituită prin transformare – Societate europeană cu formă dualistă – Implicarea lucrătorilor – Alegerea reprezentanților lucrătorilor ca membri ai consiliului de supraveghere – Scrutin distinct pentru reprezentanții lucrătorilor propuși de sindicate”

I. Introducere

1. Directiva 2001/86/CE a Consiliului din 8 octombrie 2001 de completare a statutului societății europene în ceea ce privește implicarea lucrătorilor [2] (denumită în continuare „Directiva SE”) este rezultatul a peste 30 de ani de negocieri, întrucât primul proiect de creare a unei societăți europene (denumită în continuare „SE”) prin intermediul unui regulament a fost propus de Comisia Europeană în anul 1970. Negocierile s-au blocat mult timp în privința a două aspecte: structura dualistă sau monistă a societății și implicarea lucrătorilor. După ce proiectul a fost împărțit, în anul 1989, în două propuneri – prima, de regulament privind statutul societății europene [3] și, a doua, de directivă de completare a statutului societății europene în ceea ce

[1] Limba originală: franceza.

[2] JO 2001, L 294, p. 22, Ediție specială, 06/vol. 4, p. 134.

[3] A se vedea propunerea de regulament (CEE) al Consiliului privind statutul societății europene [COM(89) 268 final – SYN 218], prezentată de Comisie la 16 octombrie 1989.

privește situația lucrătorilor [4] –, s-a ajuns în sfârșit la un compromis. De aici a rezultat posibilitatea creării unei SE prin transformarea unei societăți anonime, constituită în temeiul dreptului unui stat membru, dacă aceasta deține de cel puțin doi ani o filială reglementată de dreptul altui stat membru [5]. Această a patra nouă posibilitate de creare a unei SE, alături de fuziune, de crearea unei SE holding, precum și de crearea unei filiale SE, a condus la adăugarea unor dispoziții în Directiva SE pentru a se garanta că transformarea respectivă a societății nu este utilizată pentru eludarea unui mecanism național de implicare a angajaților existent în cadrul societății care trebuie să fie transformată. Printre dispozițiile menționate se află articolul 4 alineatul (4) din Directiva SE, a cărui interpretare este solicitată prin prezenta cerere de decizie preliminară. Este vorba, fără îndoială, despre unul dintre punctele sensibile ale compromisului, acceptat în unanimitate ca urmare a schimbării temeiului juridic al directivei în cauză, deoarece acest articol este destinat să garanteze, „pentru toate elementele de implicare a lucrătorilor, un nivel cel puțin echivalent cu cel existent în societatea ce urmează a fi transformată în SE”.

2. Din moment ce dreptul german prevede un scrutin specific pentru alegerea unui anumit număr de reprezentanți ai sindicatelor dintre reprezentanții lucrătorilor în cadrul unui consiliu de supraveghere al unei „Aktiengesellschaft” (societăți pe acțiuni), specificitatea respectivă face parte din elementele care trebuie păstrate în cazul transformării acestei „Aktiengesellschaft” (societăți pe acțiuni) în SE sau ea poate face obiectul unei negocieri între organele competente ale societății care urmează să fie transformată și grupul special de negociere (denumit în continuare „GSN”), care este instrumentul instituit de Directiva SE pentru elaborarea modalităților de implicare a lucrătorilor în cadrul viitoarei SE, ținând seama de legislațiile și practicile naționale, dat fiind că legiuitorul Uniunii nu a reținut o unificare a regimurilor menționate?

3. Vom propune să se răspundă că autonomia de negociere a GSN nu permite să se aducă atingere existenței unui scrutin distinct pentru alegerea în funcția de reprezentanți ai lucrătorilor în cadrul consiliului de supraveghere a unui anumit procent de candidați prezentați de sindicate atunci când această specificitate există și este imperativă în dreptul național aplicabil societății care trebuie să fie transformată.

II. Cadrul juridic

A. Dreptul Uniunii

4. Considerentele (3), (5), (7), (8), (10), (18) și (19) ale Directivei SE au următorul cuprins:

„(3) Pentru promovarea obiectivelor sociale ale [Uniunii], este necesar să se adopte dispoziții speciale, cu precădere în ceea ce privește implicarea lucrătorilor, pentru a garanta că înființarea unei SE nu atrage după sine dispariția sau diminuarea practicilor referitoare la implicarea lucrătorilor, existente în societățile care participă la crearea unei SE. Acest obiectiv trebuie urmărit prin stabilirea unui set de norme în domeniu, care să completeze dispozițiile din [Regulamentul nr. 2157/2001].

[…]

[4] A se vedea propunerea de directivă a Consiliului de completare a statutului societății europene în ceea ce privește situația lucrătorilor [COM(89) 268 final – SYN 219], prezentată de Comisie la 25 august 1989.

[5] A se vedea articolul 2 alineatul (4) din Regulamentul (CE) nr. 2157/2001 al Consiliului din 8 octombrie 2001 privind statutul societății europene (SE) (JO 2001, L 294, p. 1, Ediție specială, 06/vol. 4, p. 113).

(5) Marea diversitate de norme și practici care există în statele membre cu privire la modul în care reprezentanții salariaților sunt implicați în luarea deciziilor la nivelul unei societăți face inoportună introducerea unui model european unic de implicare a salariaților, aplicabil unei SE.

[…]

(7) În cazul în care există drepturi de participare în cadrul uneia sau mai multor societăți care înființează o SE, acestea trebuie menținute prin transferarea lor către SE, odată înființată, cu excepția cazului în care părțile decid altfel.

(8) Procedurile concrete de informare și consultare a lucrătorilor la nivel transnațional, precum și, după caz, de participare, aplicabile fiecărei SE, trebuie definite cu prioritate printr-un acord încheiat între părțile interesate sau, în absența acestuia, prin punerea în aplicare a unui set de norme subsidiare.

[…]

(10) Normele de votare în cadrul grupului special de reprezentare a lucrătorilor la negocieri, în special în cazul în care se încheie acorduri prin care se instituie un nivel de participare inferior celui existent în una sau mai multe dintre societățile participante, trebuie să fie proporționale cu riscul dispariției sau restrângerii sistemelor și practicilor de participare existente. Riscul este mai mare în cazul unei SE înființate prin transformare sau prin fuziune decât prin înființarea unei societăți holding sau a unei filiale obișnuite.

[…]

(18) Asigurarea drepturilor dobândite de către lucrători cu privire la implicarea în procesul decizional al societății respective reprezintă un principiu fundamental și obiectivul declarat al prezentei directive. Drepturile lucrătorilor existente înainte de constituirea SE trebuie să stea la baza elaborării drepturilor lucrătorilor de a fi implicați în procesul decizional al SE (principiul «înainte și după»). În consecință, această abordare trebuie să se aplice nu numai constituirii inițiale a unei SE, ci și transformărilor de ordin structural introduse într-o SE existentă, precum și societăților afectate de procesele de transformare structurală.

(19) Statele membre trebuie să fie în măsură să prevadă că reprezentanții sindicatelor pot fi membri ai unui grup special de negociere, indiferent dacă sunt sau nu salariați ai unei societăți care participă la crearea unei SE. În acest context, statele membre trebuie să fie în măsură de a introduce acest drept în cazurile în care reprezentanții sindicatelor au dreptul, în temeiul legislației interne, de a participa și de a vota în cadrul organelor de control sau de administrație ale societății.”

5. Articolul 1 din Directiva SE, intitulat „Obiectul”, prevede:

„(1) Prezenta directivă reglementează implicarea lucrătorilor în activitățile societăților anonime europene (*Societas Europaea*, denumite în continuare «SE»), la care face referire [Regulamentul nr. 2157/2001].

(2) În acest scop, modalitățile referitoare la implicarea lucrătorilor sunt adoptate de fiecare SE, în conformitate cu procedura de negociere menționată la articolele 3-6 sau, în cazurile prevăzute la articolul 7, în conformitate cu anexa.”

6. Potrivit articolului 2 din Directiva SE, intitulat „Definiții”:

„În sensul prezentei directive:

[…]

(e) «reprezentanți ai lucrătorilor» înseamnă reprezentanții lucrătorilor prevăzuți de legislația și practica națională;

(f) «organ de reprezentare» înseamnă organul care îi reprezintă pe lucrători, înființat în baza acordurilor la care se face referire la articolul 4 sau în conformitate cu dispozițiile anexei, în scopul informării și consultării lucrătorilor dintr-o SE și din filialele și unitățile sale situate în [Uniune] și, după caz, în scopul exercitării drepturilor de participare referitoare la SE;

(g) «grup special de negociere» înseamnă grupul constituit în conformitate cu articolul 3 pentru a negocia cu organul competent al societăților participante stabilirea modalităților de implicare a salariaților în cadrul unei SE;

(h) «implicarea lucrătorilor» înseamnă informarea, consultarea și participarea și orice alt mecanism prin care reprezentanții lucrătorilor pot să exercite o influență asupra deciziilor ce urmează a fi luate în cadrul societății;

[…]

(k) «participare» înseamnă influența exercitată de către organul de reprezentare a lucrătorilor și de către reprezentanții lucrătorilor asupra activității unei societăți prin:

– exercitarea dreptului de a alege sau de a numi anumiți membri ai organului de control sau de administrare a societății […].

– […]”

7. Articolul 3 din Directiva SE, care figurează în secțiunea II, intitulată „Procedura de negociere”, prevede:

„(1) Atunci când organele de conducere sau de administrare a societăților participante întocmesc un proiect de înființare a unei SE, după publicarea proiectului […] de transformare într-o SE, aceste organe iau de îndată ce este posibil măsurile necesare […] în vederea demarării negocierilor cu reprezentanții lucrătorilor societăților cu privire la modalitățile de implicare a lucrătorilor în activitatea SE.

(2) În acest scop, se va înființa, în conformitate cu dispozițiile de mai jos, un grup special de negociere care să îi reprezinte pe lucrătorii din societățile participante sau din filialele sau unitățile aferente:

[…]

(b) statele membre decid asupra metodei ce va fi aplicată pentru alegerea sau numirea membrilor organului special de negociere ce vor fi aleși ori numiți pe teritoriile lor. Statele membre adoptă măsurile necesare pentru a asigura, pe cât posibil, includerea printre membri a cel puțin unui reprezentant al fiecărei societăți participante care are salariați în statul membru respectiv. Aceste măsuri nu trebuie să sporească numărul total de membri.

Statele membre pot dispune ca printre membri să fie incluși reprezentanți ai sindicatelor, indiferent dacă sunt sau nu angajați ai unei societăți participante sau ai unei filiale sau unități aferente.

[…]

(3) Grupul special de negociere și organele competente ale societăților participante decid, prin acord scris, modalitățile de implicare a lucrătorilor în cadrul SE.

[…]

(4) Sub rezerva alineatului (6), grupul special de negociere adoptă deciziile cu majoritatea absolută de voturi a membrilor săi, cu condiția ca această majoritate să reprezinte, de asemenea, majoritatea absolută a lucrătorilor. Fiecare membru are dreptul la un vot. Cu toate acestea, în cazul în care rezultatele negocierilor duc la o diminuare a drepturilor de participare, majoritatea necesară pentru a putea decide adoptarea unui astfel de acord constă din voturile a două treimi din membrii grupului special de negociere, reprezentând cel puțin două treimi din numărul lucrătorilor, inclusiv voturile membrilor reprezentând lucrătorii salariați din cel puțin două state membre,

– în cazul unei SE constituite prin fuziune, în cazul în care participarea acoperă cel puțin 25 % din numărul total al lucrătorilor salariați ai societăților participante sau

– în cazul unei SE constituite prin crearea unei societăți holding sau prin constituirea unei filiale, în cazul în care participarea acoperă cel puțin 50 % din numărul total al lucrătorilor societăților participante.

Diminuarea drepturilor de participare înseamnă un procent din numărul membrilor organelor SE în sensul articolului 2 litera (k) care este mai mic decât cel mai mare procent care există în cadrul societăților participante.

[…]”

8. Articolul 4 din Directiva SE, referitor la conținutul acordului privind modalitățile de implicare a lucrătorilor în activitatea SE, are următorul cuprins:

„(1) Organele competente ale societăților participante și grupul special de negociere poartă negocieri în spirit de cooperare pentru a ajunge la un acord cu privire la modalitățile prin care lucrătorii să fie implicați în activitatea SE.

(2) Fără a aduce atingere autonomiei părților și sub rezerva alineatului (4), acordul menționat la alineatul (1), încheiat între organele competente ale societăților participante și grupul special de negociere, stabilește:

[…]

(g) în cazul în care, în cursul negocierilor, părțile decid să adopte modalități de participare, conținutul acestor măsuri, inclusiv (după caz) numărul de membri în organul de control sau de administrare a SE, pe care lucrătorii vor avea dreptul să îi aleagă, să îi numească, să îi recomande ori să îi conteste, procedurile privind modul în care acești membri pot fi aleși, numiți, recomandați sau contestați de către lucrători, precum și drepturile acestora;

[…]

(3) Exceptând cazul în care există dispoziții contrare celor prezente, acordul nu face obiectul dispozițiilor de referință menționate în anexă.

(4) Fără a aduce atingere articolului 13 alineatul (3) litera (a), în cazul unei SE constituite prin transformare, acordul prevede, pentru toate elementele de implicare a lucrătorilor, un nivel cel puțin echivalent cu cel existent în societatea ce urmează a fi transformată în SE.”

9. Articolul 7 din Directiva SE, intitulat „Dispoziții de referință”, prevede la alineatele (1) și (2):

„(1) Pentru atingerea obiectivului menționat la articolul 1, statele membre prevăd, fără a aduce atingere alineatului (3), dispozițiile de referință cu privire la implicarea lucrătorilor, care trebuie să se conformeze dispozițiilor prevăzute în anexă.

Dispozițiile de referință prevăzute de legislația statului membru în care urmează să fie situat sediul social al SE se aplică de la data înregistrării SE în cazul în care:

(a) părțile convin în acest fel sau

(b) până la termenul limită prevăzut la articolul 5 nu s-a încheiat niciun acord și:

– organul competent al fiecărei societăți participante decide să accepte aplicarea dispozițiilor de referință referitoare la SE și, în acest fel, să continue înregistrarea SE și

– grupul special de negociere nu adoptă decizia prevăzută la articolul 3 alineatul (6).

(2) În plus, dispozițiile de referință prevăzute de legislația internă a statului membru de înregistrare în conformitate cu partea 3 din anexă se aplică doar:

(a) în cazul unei SE constituite prin transformare, în cazul în care normele unui stat membru referitoare la participarea lucrătorilor la organul de control sau de administrare se aplică unei societăți transformate în SE;

[…]

În cazul în care au existat mai multe forme de participare în cadrul diverselor societăți participante, grupul special de negociere decide care din aceste forme trebuie aplicată în cazul SE. Statele membre pot stabili normele aplicabile în absența unei decizii în domeniu cu privire la o SE înregistrată pe teritoriul lor. Grupul special de negociere informează organele competente ale societăților participante cu privire la orice decizii luate în temeiul prezentului paragraf.”

10. În conformitate cu articolul 11 din Directiva privind SE, referitor la abuzul de procedură:

„Statele membre adoptă măsurile corespunzătoare în conformitate cu dreptul [Uniunii] pentru a evita folosirea abuzivă a unei SE în scopul privării lucrătorilor de drepturile lor în materie de implicare sau în scopul refuzării acestor drepturi.”

11. Articolul 13 alineatele (3) și (4) din Directiva SE precizează:

„(3) Prezenta directivă nu aduce atingere:

(a) drepturilor existente ale lucrătorilor în materie de implicare, prevăzute de legislația și practica națională din statele membre, de care beneficiază lucrătorii din SE, precum și din filialele și unitățile sale, în afară de participarea în cadrul organelor SE;

(b) dispozițiilor referitoare la participarea în cadrul organelor, prevăzute de legislația și practica națională, care se aplică filialelor SE.

(4) În vederea menținerii drepturilor la care se face referire la alineatul (3), statele membre pot adopta măsurile necesare pentru a garanta că structurile de reprezentare a lucrătorilor în societățile participante care vor înceta să existe ca entități juridice distincte sunt menținute după înregistrarea SE.”

12. Anexa la Directiva SE conține dispozițiile de referință vizate la articolul 7 din aceasta. Partea 3 din anexa respectivă, intitulată „Dispoziții de referință privind participarea”, are următorul cuprins:

„Participarea lucrătorilor în cadrul SE este reglementată de următoarele dispoziții:

(a) În cazul unei SE constituite prin transformare, în cazul în care dispozițiile statului membru referitoare la participarea salariaților la organul de control sau de administrare au fost aplicate înainte de înregistrare, toate aspectele referitoare la participarea lucrătorilor se aplică în continuare la nivelul SE. Litera (b) se aplică, *mutatis mutandis*, în acest scop.

(b) În alte cazuri de constituire a unei SE, lucrătorii acesteia, precum și cei din filialele și unitățile ei și organul lor de reprezentare au dreptul de a alege, numi, recomanda sau contesta numirea unui număr de membri în organul de control sau de administrare al SE egal cu procentul cel mai mare valabil pentru societățile participante aferente, înainte de înregistrarea SE.

În cazul în care niciuna dintre societățile participante nu a fost sub incidența unor norme de participare înainte de înregistrarea SE, aceasta nu are obligația să adopte dispoziții privind participarea lucrătorilor.

Organul de reprezentare decide cu privire la alocarea locurilor în organul de control sau de administrare între membrii care îi reprezintă pe lucrătorii din diferite state membre sau cu privire la modul în care lucrătorii SE pot recomanda sau contesta numirea membrilor în aceste organisme, în funcție de numărul de salariați ai SE din fiecare stat membru. În cazul în care lucrătorii unuia sau mai multor state membre nu fac obiectul acestui criteriu proporțional, organul de reprezentare numește un membru din unul dintre aceste state membre, în special din

statul membru în care se află sediul social al SE, în cazul în care acest lucru este adecvat. Fiecare stat membru poate stabili repartizarea locurilor care îi sunt alocate în cadrul organului de control sau de administrare.

[…]”

B. Dreptul german

1. MitbestG

13. Articolul 7 din Gesetz über die Mitbestimmung der Arbeitnehmer (Legea privind cogestiunea salariaților) [6] din 4 mai 1976, astfel cum a fost modificată prin Legea din 24 aprilie 2015 [7], prevede:

„(1) Consiliul de supraveghere al unei întreprinderi

1. care are în mod obișnuit sub 10 000 de lucrători este compus din 6 membri care reprezintă acționarii și 6 membri care reprezintă lucrătorii;

2. care are în mod obișnuit peste 10 000 de lucrători, dar nu mai mult de 20 000 de lucrători este compus din 8 membri care reprezintă acționarii și 8 membri care reprezintă lucrătorii;

3. care are în mod obișnuit peste 20 000 de lucrători este compus din 10 membri care reprezintă acționarii și 10 membri care reprezintă lucrătorii.

[…]

(2) Printre membrii consiliului de supraveghere care reprezintă lucrătorii trebuie să figureze:

1. în cadrul unui consiliu de supraveghere compus din 6 membri care reprezintă lucrătorii, 4 lucrători ai întreprinderii și 2 reprezentanți ai sindicatelor;

2. în cadrul unui consiliu de supraveghere compus din 8 membri care reprezintă lucrătorii, 6 lucrători ai întreprinderii și 2 reprezentanți ai sindicatelor;

3. în cadrul unui consiliu de supraveghere compus din 10 membri care reprezintă lucrătorii, 7 lucrători ai întreprinderii și 3 reprezentanți ai sindicatelor.

[…]

(5) Sindicatele menționate la alineatul (2) trebuie să fie reprezentate în întreprinderea însăși sau într-o altă întreprindere ai cărei lucrători participă, în temeiul prezentei legi, la alegerea membrilor consiliului de supraveghere al întreprinderii.”

[6] BGBl. 1976 I, p. 1153.

[7] BGBl. 2015 I, p. 642, denumită în continuare „MitbestG”.

14. Articolul 16 din MitbestG prevede în ceea ce privește alegerea reprezentanților sindicatelor în consiliul de supraveghere:

„(1) Delegații aleg membrii consiliului de supraveghere responsabili cu reprezentarea sindicatelor în conformitate cu articolul 7 alineatul (2) prin scrutin secret și cu respectarea principiilor scrutinului proporțional […]

(2) Alegerea are loc în urma unor propuneri din partea sindicatelor care sunt reprezentate în cadrul întreprinderii înseși sau în cadrul unei alte întreprinderi ai cărei lucrători participă, în temeiul prezentei legi, la alegerea membrilor consiliului de supraveghere al întreprinderii. […]”

2. SEBG

15. Gesetz über die Beteiligung der Arbeitnehmer in einer Europäischen Gesellschaft (Legea privind implicarea lucrătorilor în activitatea unei societăți europene)[8] din 22 decembrie 2004, astfel cum a fost modificată prin Legea din 20 mai 2020[9], în versiunea sa în vigoare de la 1 martie 2020, conține următoarele definiții la articolul 2 alineatele (8) și (12):

„(8) Implicarea lucrătorilor desemnează orice procedură – inclusiv informarea, consultarea și participarea – prin intermediul căreia reprezentanții lucrătorilor pot să exercite o influență asupra deciziilor ce urmează a fi luate în cadrul întreprinderii.

[…]

(12) Participarea înseamnă exercitarea influenței lucrătorilor asupra desfășurării activității unei societăți prin

1. exercitarea dreptului de a alege sau de a desemna o parte din membrii organului de supraveghere sau de administrare al societății […]”

16. Articolul 21 din SEBG, intitulat „Conținutul acordului”, prevede:

„(1) Acordul scris dintre personalul de conducere și grupul special de negociere stabilește, fără a aduce atingere autonomiei părților și sub rezerva alineatului (6):

[…]

(3) În cazul în care între părți este încheiat un acord de participare, trebuie să se precizeze conținutul acestuia. În special, trebuie să se stabilească:

1. numărul membrilor organului de supraveghere sau de administrare al SE, care pot alege sau desemna lucrătorii ori pot recomanda sau respinge desemnarea acestora;

2. procedura potrivit căreia lucrătorii aleg sau desemnează acești membri sau pot recomanda sau respinge desemnarea acestora și

3. drepturile acestor membri.

[8] BGBl. 2004 I, p. 3686.

[9] BGBl. 2020 I, p. 1044, denumită în continuare „SEBG”.

[…]

(6) Fără a aduce atingere raportului dintre prezenta lege și alte regimuri de participare a lucrătorilor în întreprindere, în cazul unei SE constituite prin transformare, acordul prevede, pentru toate elementele de implicare a lucrătorilor, un nivel cel puțin echivalent cu cel existent în societatea ce urmează a fi transformată în SE. […]”

III. Litigiul principal și întrebarea preliminară

17. În anul 2014, o societate pe acțiuni de drept german s-a transformat în SE cu sistem dualist, denumită SAP SE, după ce a încheiat un acord cu GSN privind implicarea lucrătorilor în această societate (denumit în continuare „acordul de implicare”).

18. Înainte de transformare, consiliul de supraveghere al societății, în conformitate cu articolul 7 alineatele (1) și (2) din MitbestG, era compus din opt membri care reprezentau acționarii și opt membri care reprezentau lucrătorii. Dintre reprezentanții lucrătorilor, doi erau reprezentanți ai sindicatelor, aleși în cadrul unui scrutin distinct de cel care a condus la alegerea celorlalți șase reprezentanți ai lucrătorilor.

19. După transformare, în conformitate cu acordul de implicare, SAP SE dispune de un consiliu de supraveghere compus din 18 membri, dintre care nouă membri sunt reprezentanți ai lucrătorilor. Punctul 3.1 din partea a II-a a acordului de implicare prevede că pot fi propuși și desemnați ca reprezentanți ai lucrătorilor în consiliul de supraveghere numai lucrători ai SAP sau reprezentanți ai sindicatelor reprezentate în cadrul grupului SAP. Punctul 3.3 din această parte a acordului conferă sindicatelor un drept exclusiv de a propune o parte a reprezentanților lucrătorilor care revin Germaniei, reprezentanții respectivi ai sindicatelor fiind aleși într-un scrutin distinct.

20. În timp ce SAP SE intenționa să își reducă consiliul de supraveghere la 12 membri, sindicatele au contestat dispozițiile punctului 3.4 din partea menționată a acordului, care prevedea că, în cazul unui consiliu de supraveghere compus din 12 membri, reprezentanții lucrătorilor care corespund primelor patru locuri care revin Germaniei sunt aleși de lucrătorii angajați în Germania și că sindicatele reprezentate în cadrul grupului angajatorului pot propune candidați pentru o parte din locurile care revin Germaniei, fără a beneficia însă de un scrutin distinct pentru alegerea candidaților lor. Aceste sindicate apreciază că dispozițiile respective sunt contrare articolului 21 alineatul (6) din SEBG întrucât nu prevăd în beneficiul lor un drept exclusiv – garantat printr-un scrutin distinct – de propunere a reprezentanților lucrătorilor în consiliul de supraveghere. În schimb, SAP SE consideră că dreptul exclusiv al sindicatelor menționate de a propune candidați, prevăzut la articolul 7 alineatul (2) coroborat cu articolul 16 alineatul (2) din MitbestG, nu este protejat de articolul 21 alineatul (6) din SEBG.

21. Sesizată cu un recurs îndreptat împotriva hotărârii pronunțate în primă instanță prin care a fost respinsă acțiunea sindicatelor, printre care se află în special Industriegewerkschaft Metall (denumită în continuare „IG Metall”) și Vereinte Dienstleistungsgewerkschaft (denumită în continuare „ver.di”), instanța de trimitere ridică problema validității normelor privind desemnarea membrilor care reprezintă lucrătorii într-un consiliu de supraveghere redus la 12 membri, prevăzute de acordul de implicare, având în vedere articolul 21 alineatul (6) din SEBG și articolul 4 alineatul (4) din Directiva SE.

22. Ea arată, în primul rând, că dispozițiile contestate ale acordului de implicare nu sunt compatibile cu interpretarea, potrivit metodelor de interpretare relevante pentru dreptul național, a articolului 21 alineatul (6) din SEBG, care a transpus articolul 4 alineatul (4) din Directiva SE.

23. Astfel, instanța de trimitere apreciază că autonomia recunoscută părților pentru a ajunge la un acord de implicare este supusă, în cazul înființării unei SE prin transformarea unei societăți pe acțiuni, condiției respectării, pentru toate elementele de implicare a lucrătorilor, a unui nivel cel puțin echivalent cu cel existent în societatea ce urmează a fi transformată. Ea adaugă că elementele respective de implicare a lucrătorilor trebuie să fie stabilite în temeiul dreptului național aplicabil în funcție de procedurile de implicare din cadrul societății care urmează să fie transformată. Ea apreciază că elementele procedurale care definesc influența reprezentanților lucrătorilor în societatea care urmează a fi transformată trebuie să fie asigurate într-o măsură echivalentă din punct de vedere calitativ în acordul de implicare aplicabil SE. Instanța menționată precizează că procedura de scrutin distinct pentru reprezentanții lucrătorilor care pot fi din exteriorul societății, propuși de sindicate și reprezentați în societatea care urmează a fi transformată sau într-o altă întreprindere ai cărei lucrători participă la alegerea membrilor consiliului de supraveghere, face parte din elementele procedurale care definesc influența lucrătorilor și că, în această calitate, ea trebuie să fie asigurată printr-o măsură echivalentă din punct de vedere calitativ în acordul de implicare. Instanța arată că garanția menținerii echivalenței implicării privește și numărul de reprezentanți ai sindicatelor care trebuie să fie aleși prin scrutin distinct și că acest drept exclusiv de propunere ar trebui să revină tuturor sindicatelor, iar nu doar sindicatelor germane. Ea adaugă că scrutinul distinct menționat permite alegerea unor persoane care dispun de un nivel ridicat de cunoștințe cu privire la condițiile și la nevoile întreprinderii, dispunând în același timp de o expertiză externă și de o anumită independență. Aceeași instanță concluzionează că mecanismul prevăzut în acordul de implicare în cazul unui consiliu de supraveghere format din 12 membri, prin faptul că nu prevede un scrutin specific pentru alegerea candidaților propuși de sindicate, nu garantează în mod suficient prezența unui candidat din partea sindicatelor în cadrul consiliului de supraveghere și nu ar fi, așadar, compatibil cu articolul 21 alineatul (6) din SEBG.

24. În al doilea rând, instanța de trimitere ridică problema compatibilității acestei interpretări a dreptului său național cu cerințele articolului 4 alineatul (4) din Directiva SE.

25. Astfel, instanța apreciază că, dacă la baza acestui articol din Directiva SE ar trebui să se afle o concepție diferită privind nivelul de protecție uniform și mai puțin ridicat în întreaga Uniune, ar fi obligată să interpreteze articolul 21 alineatul (6) SEBG în conformitate cu dreptul Uniunii.

26. În aceste condiții, Bundesarbeitsgericht (Curtea Federală pentru Litigii de Muncă, Germania) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 21 alineatul (6) din [SEBG], din care rezultă că, în cazul constituirii prin transformare a unei [SE] stabilite în Germania, pentru o anumită parte a membrilor consiliului de supraveghere care îi reprezintă pe lucrători trebuie să se asigure o procedură de selecție specifică pentru candidații propuși de sindicate, este compatibil cu articolul 4 alineatul (4) din [Directiva SE]?”

27. IG Metall, ver.di, SAP SE, Konzernbetriebsrat der SAP SE (Comitetul de întreprindere al grupului SAP SE), guvernul german, precum și Comisia Europeană au depus observații scrise. Aceste părți, cu excepția Comitetului de întreprindere al grupului SAP SE, ca și guvernul luxemburghez, au prezentat observații orale în cursul ședinței, care a avut loc la 7 februarie 2022.

IV. Analiză

28. Înainte de a aborda întrebarea adresată de instanța de trimitere, trebuie prezentate observații referitoare la validitatea articolului 4 alineatul (4) din Directiva SE din perspectiva dreptului primar și, mai precis, a articolului 49 TFUE, privind libertatea de stabilire, și a articolelor 16, 17 și 20 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene. Astfel, SAP SE susține că acest articol 4 alineatul (4) din Directiva SE împiedică libertățile și drepturile respective într-un mod care nu este necesar pentru atingerea obiectivelor Regulamentului nr. 2157/2001 și ale Directivei SE de realizare a pieței interne și de promovare a obiectivelor comunitare în domeniul social, în condițiile în care ele ar putea fi îndeplinite în același mod prin celelalte norme care vizează procedura de negociere a acordului de implicare, precum și prin existența dispozițiilor de referință aplicabile în cazul eșecului negocierilor.

29. Cu privire la aceste aspecte, amintim că Curtea a statuat, pe de o parte, că numai instanța de trimitere poate defini obiectul întrebărilor pe care intenționează să le adreseze și, pe de altă parte, că articolul 267 TFUE nu instituie o cale de atac deschisă părților dintr-un litigiu pendinte la o instanță națională, astfel încât Curtea nu este obligată să examineze problema validității dreptului Uniunii doar pentru motivul că una dintre părți a invocat această chestiune în fața sa în observațiile sale scrise [10].

30. În speță, întrebarea preliminară are ca obiect interpretarea articolului 4 alineatul (4) din Directiva SE fără ca instanța de trimitere să fi precizat că are îndoieli asupra validității dispoziției respective sau că a fost ridicată în fața sa problema validității menționate. Curtea nu trebuie, așadar, să se pronunțe în legătură cu validitatea respectivă.

31. Pe fond, această instanță solicită în esență să se stabilească dacă scrutinul specific pentru alegerea reprezentanților sindicatelor în cadrul consiliului de supraveghere al unei SE create prin transformarea unei societăți pe acțiuni de drept german trebuie menținut, prin aplicarea articolului 4 alineatul (4) din Directiva SE, sau dacă poate fi înlăturat prin negocierea acordului de implicare avut în vedere la articolul 4 alineatul (1) din Directiva SE.

A. Evocare succintă a normelor aplicabile înființării unei SE prin transformare

32. Amintim că unanimitatea necesară pentru adoptarea Directivei SE nu a permis să se realizeze o armonizare sau chiar o uniformizare a regimurilor privind implicarea lucrătorilor în cadrul societăților constituite în conformitate cu dreptul statelor membre. Directiva SE a furnizat totuși o definiție a implicării lucrătorilor care cuprinde trei aspecte principale: „informarea, consultarea și participarea și orice alt mecanism prin care reprezentanții lucrătorilor pot să exercite o influență asupra deciziilor ce urmează a fi luate în cadrul societății” [11]. În mod similar, Directiva SE a calificat participarea ca fiind „influența exercitată de către organul de reprezentare a lucrătorilor și de către reprezentanții lucrătorilor asupra activității unei societăți prin […] exercitarea dreptului de a alege […] anumiți membri ai organului de control […] [al] societății […]” [12].

33. În lipsa unei armonizări a modurilor de implicare, este favorizată negocierea între organele competente ale societății și GSN, care îi reprezintă pe lucrătorii entităților vizate de înființarea SE, pentru a se ajunge la un acord de implicare, care trebuie să conțină un anumit număr de

[10] A se vedea Hotărârea din 5 mai 2011, MSD Sharp & Dohme (C-316/09, EU:C:2011:275, punctele 21 și 23, precum și jurisprudența citată).

[11] Articolul 2 litera (h) din Directiva SE.

[12] Articolul 2 litera (k) din Directiva SE.

elemente, printre care îndeosebi, dacă participarea lucrătorilor ia forma unei alegeri a reprezentanților acestor lucrători în cadrul consiliului de supraveghere, ca în speță, numărul reprezentanților respectivi în cadrul consiliului și procedurile care trebuie urmate pentru alegerea lor [13]. Negocierea menționată este însă supusă principiului „înainte și după” enunțat în considerentul (18) al Directivei SE după cum urmează: „[d]repturile lucrătorilor existente înainte de constituirea SE trebuie să stea la baza elaborării drepturilor lucrătorilor de a fi implicați în procesul decizional al SE”. Acest considerent stabilește, în plus, un principiu al asigurării drepturilor dobândite de lucrători în ceea ce privește implicarea.

34. În lipsa unui acord, sunt aplicabile SE dispozițiile de referință prevăzute de legislația statului membru în care ea este înregistrată [14] și care sunt conforme cu principiile stabilite în anexa la Directiva SE. Printre aceste principii figurează, în caz de transformare, regula potrivit căreia, „în cazul în care dispozițiile statului membru referitoare la participarea salariaților la organul de control […] au fost aplicate înainte de înregistrare, toate aspectele referitoare la participarea lucrătorilor se aplică în continuare la nivelul SE. Litera (b) se aplică, *mutatis mutandis*, în acest scop” [15]. Partea 3 litera (b) din anexa la Directiva SE precizează că, „[î]n alte cazuri de constituire a unei SE, lucrătorii acesteia, precum și cei din filialele și unitățile ei […] au dreptul de a alege […] un număr de membri în organul de control […] al SE egal cu procentul cel mai mare valabil pentru societățile participante aferente, înainte de înregistrarea SE”.

35. În plus, este important să se arate că înființarea prin transformare a unei SE este însoțită de garanții suplimentare în raport cu celelalte trei modalități de înființare. Astfel, în primul rând, în caz de transformare, nu este posibil nici să se renunțe la demararea negocierilor în cadrul GSN, nici să se pună capăt acestora fără ca dispozițiile de referință să fie aplicabile [16]. În consecință, în cazul transformării unei societăți supuse participării, fie negocierile conduc la un acord de implicare care respectă cerințele articolului 4 alineatul (4) din Directiva SE, fie se aplică dispozițiile de referință specifice transformării. În al doilea rând, în caz de transformare, GSN nu are posibilitatea să voteze o reducere a drepturilor de participare, reducere înțeleasă ca „un procent din numărul membrilor organelor SE în sensul articolului 2 litera (k) care este mai mic decât cel mai mare procent care există în cadrul societăților participante” [17]. În al treilea rând, Regulamentul nr. 2157/2001 prevede de asemenea două măsuri de protecție în cazul înființării prin transformare: pe de o parte, interzicerea transferului sediului social în momentul transformării [articolul 37 alineatul (3) din acest regulament] și, pe de altă parte, posibilitatea statelor membre de a condiționa transformarea de votul favorabil al majorității calificate sau de unanimitatea membrilor în cadrul organului societății care urmează să fie transformată și în care este organizată participarea lucrătorilor [articolul 37 alineatul (8) din regulamentul respectiv].

36. Acesta este contextul în care trebuie interpretat articolul 4 alineatul (4) din Directiva SE. Interpretarea menționată are ca obiect două elemente distincte: pe de o parte, „toate elementele de implicare a lucrătorilor” și, pe de altă parte, „un nivel cel puțin echivalent cu cel existent în societatea ce urmează a fi transformată în SE”. Vom începe analiza noastră cu al doilea element.

[13] A se vedea articolul 4 alineatul (2) litera (g) din Directiva SE.

[14] A se vedea articolul 7 alineatul (1) din Directiva SE.

[15] Partea 3 litera (a) din anexa la Directiva SE.

[16] A se vedea articolul 3 alineatul (6) din Directiva SE.

[17] Articolul 3 alineatul (4) din Directiva SE.

B. Interpretarea expresiei „un nivel cel puțin echivalent cu cel existent în societatea ce urmează a fi transformată în SE”

37. În primul rând, acest al doilea element face în mod incontestabil trimitere la dreptul național aplicabil implicării lucrătorilor în societatea care urmează să fie transformată.

38. Aceasta nu înseamnă însă că totalitatea normelor aplicabile societății respective se vor aplica în continuare în privința SE. Într-adevăr, numai aplicarea dispozițiilor de referință în cazul eșecului negocierilor va permite menținerea, fără modificări, a normelor aplicabile până atunci societății care trebuie transformată, dat fiind că, potrivit dispozițiilor de referință din partea 3 a anexei la Directiva SE prezentate anterior, în caz de transformare, toate elementele participării lucrătorilor continuă să se aplice în temeiul literei (a) a părții 3 amintite, în special procentul cel mai mare al reprezentanților lucrătorilor în cadrul consiliului de supraveghere, în temeiul literei (b) a părții 3 menționate, care se aplică *mutatis mutandis*. În consecință, contrar celor afirmate de SAP SE, există într-adevăr o prioritate a negocierii, întrucât GSN se va putea îndepărta de la dreptul național în măsura permisă de interpretarea celuilalt element al articolului 4 alineatul (4) din Directiva SE.

39. În al doilea rând, același raționament trebuie utilizat pentru a garanta, în ceea ce privește implicarea lucrătorilor, că nu intervine dispariția sau diminuarea practicilor referitoare la implicare, precum și a drepturilor dobândite de lucrători în materie de implicare și pentru a aplica principiul „înainte și după”, cerințe enunțate în considerentele (3) și (18) ale Directivei SE.

C. Interpretarea expresiei „toate elementele de implicare”

40. Ar putea fi tentant să se urmeze raționamentul SAP SE. Societatea respectivă propune o interpretare uniformă la nivelul Uniunii a acestor „elemente” în sensul că ele privesc, în materie de participare, doar procentul și influența reprezentanților lucrătorilor în cadrul consiliului de supraveghere, fără a impune un scrutin specific pentru reprezentanții sindicatelor. Într-adevăr, interpretarea menționată se poate întemeia pe diverse elemente.

41. Pe de o parte, în sens strict, Directiva SE nu protejează drepturile sindicatelor, ci pe cele ale lucrătorilor, întrucât sindicatele sunt menționate în mod explicit în cuprinsul său doar în ceea ce privește înființarea GSN [18]. Această unică mențiune se poate însă explica prin faptul că pentru această înființare nu există norme naționale prin ipoteză și că a trebuit să se prevadă participarea expresă a sindicatelor, al căror rol este prevăzut de anumite legislații naționale.

42. Pe de altă parte, diminuarea drepturilor de participare, atunci când aceasta este menționată în Directiva SE, este concepută ca o scădere a procentului reprezentanților lucrătorilor în cadrul societăților participante [19]. În mod similar, Directiva (UE) 2017/1132 [20] prevede că, în cazul unei transformări transfrontaliere, normele statului membru de destinație în materie de participare a lucrătorilor nu se aplică dacă dreptul statului membru respectiv nu prevede „cel puțin același nivel de participare a angajaților precum cel practicat de societate înainte de transformarea

[18] A se vedea articolul 3 alineatul (2) litera (b) din Directiva SE și considerentul (19) al acesteia.

[19] A se vedea articolul 3 alineatul (4) *in fine* din Directiva SE.

[20] Directiva Parlamentului European și a Consiliului din 14 iunie 2017 privind anumite aspecte ale dreptului societăților comerciale (JO 2017, L 169, p. 46), astfel cum a fost modificată prin Directiva (UE) 2019/2121 a Parlamentului European și a Consiliului din 27 noiembrie 2019 (JO 2019, L 321, p. 1) (denumită în continuare „Directiva 2017/1132”).

transfrontalieră, măsurat în funcție de proporția reprezentanților angajaților față de numărul membrilor organului administrativ sau de supraveghere”[21]. Același mod de redactare este adoptat pentru divizările transfrontaliere[22] și pentru fuziunile transfrontaliere[23].

43. Astfel, în aceste ipoteze, nivelul de participare este evaluat proporțional cu reprezentanții lucrătorilor în cadrul organului în cauză. Deși se poate trage concluzia că procentul face parte din elementele protejate ale participării, acest lucru nu este suficient, în schimb, pentru excluderea posibilității ca alte elemente ale participării menționate să fie protejate în același mod, cu condiția ca ele să aibă impact asupra influenței lucrătorilor în activitatea societății.

44. Într-adevăr, în cazurile vizate de Directiva 2017/1132, această referire la procent intervine într-un moment al procesului în care este necesar să se stabilească, în primul rând, legea aplicabilă operațiunii în ceea ce privește drepturile de participare și, în al doilea rând, dacă trebuie inițiate negocierile prin intermediul unui GSN pentru stabilirea drepturilor în cauză, ceea ce necesită un criteriu obiectiv, care nu poate fi discutabil.

45. Cât despre referirea la acest procent de la articolul 3 alineatul (4) *in fine* din Directiva SE, nici ea nu este suficientă pentru a se exclude posibilitatea ca alte elemente ale participării să fie protejate, deoarece articolul respectiv privește celelalte moduri de înființare a SE. Acest lucru este în perfectă concordanță cu faptul că dispozițiile de referință pentru aceste moduri de înființare protejează doar procentul[24].

46. În plus, întrucât modul de redactare în sine este deosebit de larg, și anume „toate elementele de implicare a lucrătorilor”, el nu poate conduce la concluzia că numai un procent din cadrul consiliului de supraveghere ar fi protejat, în condițiile în care conținutul acordului de implicare trebuie să privească nu doar numărul de reprezentanți ai lucrătorilor din cadrul consiliului în cauză, ci și procedurile care trebuie urmate pentru alegerea acestora din urmă[25].

47. Deși anumite elemente procedurale trebuie să beneficieze de aceeași protecție ca și procentul, nu avem totuși convingerea că toate elementele procedurale au aceeași valoare, mai trebuie și ca ele să aibă o anumită influență asupra activității societății.

48. Sindicatele reclamante din litigiul principal sunt de acord cu acest punct de vedere, din moment ce este evident că nu au contestat reducerea consiliului de supraveghere la doisprezece membri, în condițiile în care numărul membrilor consiliului respectiv depinde de dimensiunea societății, fără nicio derogare, în dreptul german. Ele au admis, așadar, că numărul membrilor consiliului menționat putea face obiectul unei negocieri, așa cum au admis în ședință și că puteau exista mai multe modalități de repartizare a locurilor reprezentanților lucrătorilor, cu condiția să

21 Articolul 86*l* alineatul (2) litera (a) din Directiva 2017/1132.

22 A se vedea articolul 160*l* alineatul (2) litera (a) din Directiva 2017/1132.

23 A se vedea articolul 133 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2017/1132.

24 A se vedea partea 3 litera (b) din anexa la Directiva SE.

25 A se vedea articolul 4 alineatul (2) litera (g) din Directiva SE.

se respecte cerința legată de scrutinul distinct pentru alegerea candidaților sindicatelor (procent care trebuia aplicat numai în privința locurilor atribuite Germaniei [26] sau procent global care permitea tuturor sindicatelor entităților vizate să își repartizeze locurile rezervate acestora [27]).

49. Prin urmare, elementul procedural ar trebui să aibă influență asupra procesului de luare a deciziilor în cadrul organului în cauză întrucât, după cum am văzut, participarea lucrătorilor este definită ca fiind influența reprezentanților lucrătorilor asupra activității unei societăți [28]. Astfel, acest criteriu al influenței ar permite să se înțeleagă că numărul total de membri ai consiliului de supraveghere poate face obiectul unei negocieri dacă procentul este respectat.

50. Criteriul respectiv este însă mai delicat de manevrat atunci când este vorba despre protejarea sau neprotejarea scrutinului specific de care beneficiază sindicatele, deoarece aceasta echivalează cu o judecată de valoare asupra contribuției reprezentanților sindicatelor în raport cu ceilalți reprezentanți ai lucrătorilor în cadrul consiliului de supraveghere. Atât instanța de trimitere, cât și IG Metall și ver.di invocă o doctrină germană divizată în această privință, deși toate cele trei părți concluzionează că participarea lucrătorilor este îmbunătățită prin participarea reprezentanților sindicatelor. În consecință, nu este posibil să se facă din acest lucru un element care să poată fi apreciat de la caz la caz și singura modalitate de a evita această judecată de valoare este adoptarea aprecierii din dreptul național.

51. Pe de altă parte, sindicatele și guvernul german propun criteriul elementului caracteristic al procedurii la nivel național de participare a lucrătorilor pentru a permite distingerea elementelor care nu pot face obiectul unei negocieri. Considerăm că acest criteriu este în măsură să ilustreze ideea că influența, atunci când este legată de elemente calitative, nu poate face obiectul unei aprecieri sau al unei negocieri de la caz la caz, ci trebuie evaluată în funcție de alegerile efectuate în dreptul intern atât timp cât nu se va realiza o armonizare la nivelul Uniunii. Astfel, este necesar ca GSN să aibă indicații clare cu privire la ceea ce ține de libertatea sa de negociere și ceea ce trebuie păstrat din normele naționale.

52. Este deci incontestabil că scrutinul specific pentru reprezentanții sindicatelor este un element caracteristic al regimului participării în Germania și că nu poate face obiectul unei negocieri.

53. În opinia noastră, interpretarea reținută a articolului 4 alineatul (4) din Directiva SE se va aplica, având în vedere preluarea acelorași termeni, societăților cooperative europene [29] și, prin trimitere la această dispoziție, divizărilor [30] și transformărilor [31] transfrontaliere.

54. Chiar dacă instanța de trimitere nu solicită în mod direct Curții să se pronunțe referitor la aspectele privind extinderea acestui drept la un scrutin distinct la toți lucrătorii vizați de transformare, accesul altor sindicate decât sindicatele germane la scrutinul respectiv și posibilitatea sindicatelor de a prezenta candidați, indiferent dacă sunt sau nu angajați într-o

[26] Ceea ce ar fi în concordanță cu logica aflată la baza celui de al treilea paragraf al literei (b) *in fine* a părții 3 din anexa la Directiva SE (dispoziții de referință), care arată că „[f]iecare stat membru poate stabili repartizarea locurilor care îi sunt alocate în cadrul organului de control sau de administrare”.

[27] Ceea ce ar fi mai mult în concordanță cu logica urmată în Hotărârea din 20 iunie 2013, Comisia/Țările de Jos (C-635/11, EU:C:2013:408, punctele 40 și 41), în care se interpretează principiul „înainte și după” în sensul că impune extinderea drepturilor de participare la toți salariații vizați de înființarea unei SE.

[28] A se vedea articolul 2 litera (k) din Directiva SE.

[29] A se vedea articolul 4 alineatul (4) din Directiva 2003/72/CE a Consiliului din 22 iulie 2003 de completare a statutului societății cooperative europene în legătură cu participarea lucrătorilor (JO 2003, L 207, p. 25, Ediție specială, 05/vol. 6, p. 207).

[30] A se vedea articolul 160*l* alineatul (2) litera (b) din Directiva 2017/1132.

[31] A se vedea articolul 86*l* alineatul (2) litera (b) din Directiva 2017/1132.

entitate vizată, aspectele menționate sunt subiacente întrucât ele apar în motivarea deciziei sale. În consecință, considerăm că este interesant să răspundem pe scurt la acestea, mai ales că răspunsurile pot fi deduse din Directiva SE și din jurisprudența Curții.

55. Mai întâi, Curtea a statuat deja că din „Directiva SE reiese că asigurarea drepturilor dobândite dorită de legiuitorul Uniunii implică nu numai menținerea drepturilor dobândite de salariații din societățile care participă la fuziune, ci și extinderea acestor drepturi la toți salariații vizați”[32]. Astfel, în opinia noastră, este clar că toți lucrătorii trebuie să poată beneficia de acest scrutin specific, chiar dacă dreptul național nu permite acest lucru ca atare[33]. În plus, acordul de implicare poate stabili modalitățile precise de alegere a reprezentanților lucrătorilor. Aceasta ar putea determina GSN să accepte în cadrul negocierii ca alte sindicate decât sindicatele germane să poată prezenta candidați, fără ca acest lucru să rezulte nici dintr-o obligație prevăzută de Directiva SE și nici, prin ipoteză, de dreptul național. În sfârșit, având în vedere poziția adoptată în Directiva SE care permite participarea în cadrul GSN a unor reprezentanți ai sindicatelor care nu sunt salariați ai unei entități vizate de transformare[34] și întrucât aceasta este situația în dreptul național al societății care urmează să fie transformată, candidații sindicatelor ar putea fi candidați care nu sunt salariați ai unei astfel de entități.

56. Așadar, articolul 4 alineatul (4) din Directiva SE trebuie interpretat în sensul că acordul privind implicarea lucrătorilor în cadrul unei SE constituite prin transformare trebuie să prevadă un scrutin distinct pentru alegerea în funcția de reprezentanți ai lucrătorilor în cadrul consiliului de supraveghere a unui anumit procent de candidați prezentați de sindicate atunci când această specificitate există și este imperativă în dreptul național aplicabil societății care trebuie să fie transformată.

V. Concluzie

57. Având în vedere considerațiile care precedă, propunem Curții să răspundă la întrebarea preliminară adresată de Bundesarbeitsgericht (Curtea Federală pentru Litigii de Muncă, Germania) după cum urmează:

Articolul 4 alineatul (4) din Directiva 2001/86/CE a Consiliului din 8 octombrie 2001 de completare a statutului societății europene în ceea ce privește implicarea lucrătorilor trebuie interpretat în sensul că acordul privind implicarea lucrătorilor în cadrul unei societăți europene constituite prin transformare trebuie să prevadă un scrutin distinct pentru alegerea în funcția de reprezentanți ai lucrătorilor în cadrul consiliului de supraveghere a unui anumit procent de candidați prezentați de sindicate atunci când această specificitate există și este imperativă în dreptul național aplicabil societății care trebuie să fie transformată.

[32] Hotărârea din 20 iunie 2013, Comisia/Țările de Jos (C-635/11, EU:C:2013:408, punctul 41).

[33] A se vedea situația de fapt din cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 18 iulie 2017, Erzberger (C-566/15, EU:C:2017:562), potrivit căreia dreptul german privind participarea nu poate fi extins în afara teritoriului german.

[34] A se vedea considerentul (19) al Directivei SE și articolul 3 alineatul (2) litera (b) din aceasta.